

მინიმალური სტანდარტი ქართულ ენასა და ლიტერატურაში

საატესტატო პროგრამა ქართულ ენასა და ლიტერატურაში ეფუძნება საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების მინისტრის 2006 წლის 28 სექტემბრის #841 ბრძანებით დამტკიცებული ეროვნული სასწავლო გეგმის საშუალო საფეხურის სავალდებულო პროგრამებს და მის დამტკიცებამდე არსებულ IX კლასის პროგრამას და შესაბამის სასწავლო წლებში (2007-2008 _ IX კლასი, 2008-2009 _ X კლასი, 2009-2010 _ XI კლასი და 2010-2011 _ XII კლასი) მოქმედი სახელმძღვანელოების შინაარსს.

წარმოდგენილი საგამოცდო პროგრამა შედგება ორი ნაწილისგან:

- I ნაწილი, რომელიც ორიენტირებულია მოსწავლის უნარის შემოწმებაზე, ანუ რა უნდა შეძლოს მოსწავლემ საშუალო საფეხურის დამთავრების შემდეგ (საგნობრივი უნარები);
- II ნაწილი, რომელიც ორიენტირებულია მოსწავლის ცოდნის შემოწმებაზე, ანუ რა უნდა იცოდეს მოსწავლემ საშუალო საფეხურის დამთავრების შემდეგ (საგნობრივი ცოდნა).

I ნაწილი - საგნობრივი უნარები

საშუალო საფეხურის დამთავრების შემდეგ მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- სხვადასხვა ტიპის ტექსტის (მხატვრული, არამხატვრული) შინაარსობრივ მხარესთან დაკავშირებული საკითხების / პრობლემების იდენტიფიკაცია / გაგება / გააზრება / ანალიზი / შეფასება. ამაში იგულისხმება:

I. შედარებით მარტივი დონე

1. ტექსტის / შინაარსობრივად დასრულებული ეპიზოდის გაგება / გაანალიზება; წაკითხულის მიმართ საკუთარი დამოკიდებულების გამოხატვა და ამ დამოკიდებულების ახსნა;
2. ტექსტის საფუძველზე პირდაპირი და არაპირდაპირი დასკვნების გაკეთება;
3. ტექსტის მთავარი აზრის (იდეის) ამოცნობა/გაანალიზება;
4. ტექსტში ასახული ფაქტების, მოვლენების, დამოკიდებულებების იდენტიფიკაცია / გააზრება / გაანალიზება;
5. ტექსტში მოვლენათა თანამიმდევრობის გაგება, ინფორმაციის დახარისხება, მიზეზ-შედეგობრივი კავშირების ამოცნობა, ტექსტის რეზიუმირება;
6. ტექსტში ავტორის / პერსონაჟის პოზიციის ამოცნობა / გაანალიზება;
7. ტექსტში სხვადასხვა ტიპის ინფორმაციის (ფაქტობრივი, კონცეპტუალური, ქვეტექსტური) ინფორმაციის იდენტიფიკაცია / ანალიზი / შეფასება;
8. სხვადასხვა ტიპის ტექსტში (მხატვრული, არამხატვრული) დასმული საკვანძო პრობლემური საკითხების იდენტიფიკაცია / ანალიზი / შეფასება;
9. სხვადასხვა ტიპის არამხატვრული ტექსტის მიზნისა და აუდიტორიის იდენტიფიკაცია.

II. შედარებით რთული დონე

10. ტექსტში ასახული ეპოქისთვის დამახასიათებელი თემების, იდეების, პრობლემებისთვის დამახასიათებელი ნიშნების იდენტიფიკაცია / ანალიზი/ შეფასება სხვადასხვა პერსპექტივიდან, მაგ., იმავე ეპოქისთვის დამახასიათებელი ფასეულობებისა და ღირებულებების კონტექსტში, სხვა ეპოქის, კულტურის კონტექსტში, „ნეიტრალური“ პოზიციიდან და ა.შ.;
11. ერთი და იმავე თემების, იდეების, პრობლემების იდენტიფიკაცია / ინტერპრეტაცია სხვადასხვა ეპოქაში, კულტურულ კონტექსტში შექმნილ ტექსტებში და მსგავსება-განსხვავებებზე საუბარი/მსჯელობა;

12. სხვადასხვა ეპოქაში, რელიგიურ, კულტურულ კონტექსტში შექმნილ ტექსტებში ასახული ღირებულებების/ფასეულობების შესახებ საუბარი/მსჯელობა.

- სხვადასხვა ტიპის ტექსტის (მხატვრული, არამხატვრული) ენობრივ-გამომხატველობით მხარესთან დაკავშირებული საკითხების / პრობლემების გაგება / გააზრება / ანალიზი / შეფასება. ეს გულისხმობს:

1. ლექსიკური ერთეულის, ფრაზის, მყარი შესიტყვების, ფრაზეოლოგიზმის გაგება-გააზრება;
2. სიტყვის, ფრაზის მნიშვნელობის გაგება კონტექსტის მიხედვით;
3. ლექსიკონის, სქოლიოს, შენიშვნის, კომენტარის გაგება და ტექსტთან ფუნქციური თვალსაზრისით ადეკვატურად დაკავშირება;
4. ავტორის, პერსონაჟთა ენის, დიალექტური მეტყველების, ჟარგონის გაგება;
5. ტექსტში გამოყენებული ენობრივ-გამომხატველობითი საშუალებების გაგება / გააზრება;
6. ტექსტის ფორმის, სტრუქტურის გაგება;
7. ტექსტის ტიპის, კონკრეტული ტიპისთვის დამახასიათებელი ენობრივი კონსტრუქციების ამოცნობა და გაგება;
8. ენობრივ-გამომხატველობითი საშუალებების ფუნქციის გააზრება-გაანალიზება; ენობრივ-გამომხატველობითი საშუალებების ადეკვატურობის შეფასება;
9. პერსონაჟის ხატვის ხერხების ამოცნობა / გააზრება;
10. მხატვრული ტექსტების გაანალიზება ჟანრული მახასიათებლებისა და კომპოზიციური თავისებურებების მიხედვით.

ამასთანავე, მოსწავლემ უნდა შეძლოს: ქართული ლიტერატურის ძირითადი ეტაპების, ლიტერატურული მიმდინარეობების შესახებ მსჯელობა, მათთვის

დამახასიათებელი ნიშნების ამოცნობა, ამა თუ იმ მიმდინარეობისთვის დამახასიათებელი პრობლემატიკის, კონცეპტუალური ხედვის შესახებ საუბარი.

II ნაწილი – საგნობრივი ცოდნა

პროგრამის შინაარსი

- ქართული სალიტერატურო ენა და მისი განვითარების საფეხურები.
- ძირითადი ფონეტიკური პროცესები.
- მორფოლოგია: მეტყველების ნაწილები, მათი წარმოებისა და ფორმაცვალების ძირითადი საკითხები.
- სინტაქსი: წინადადება; წინადადების წევრები; წინადადების კლასიფიკაცია შინაარსისა და შედგენილობის მიხედვით; მარტივი, შერწყმული და რთული წინადადება: თანწყობა და ქვეწყობა.
- ტექსტების ლინგვისტური ანალიზი და მოდელირება (X კლასის სახელმძღვანელოს მიხედვით). მეტყველების ტიპები: აღწერა, თხრობა, მსჯელობა. მეტყველების სტილი: სასაუბრო, სამეცნიერო, ოფიციალურ-საქმიანი, მხატვრული, პუბლიცისტური. ტექსტისა და მისი კომპონენტების ორგანიზება: თავი, აბზაცი, ფრაგმენტი. მხატვრული ენა: ტროპული მეტყველება და სინტაქსური ფიგურები.
- მართლწერის საკითხები (X კლასის სახელმძღვანელოს მიხედვით).

ტექსტები

1. *იაკობ ხუცესი* – "მუშანიკის წამება".
2. *იოვანე საბანისძე* – "აბო თბილელის წამება".
3. *გიორგი მერჩულე* – "გრიგოლ ხანძთელის ცხოვრება" (სასკოლო შემოკლებული ვარიანტი).
4. *შოთა რუსთაველი* – "ვეფხისტყაოსანი" (ნ. ნათაძის "ვეფხისტყაოსნის" სასკოლო გამოცემა): "დასაწყისი", "ამბავი როსტევან არაბთა მეფისა", "როსტევან მეფისაგან და ავთანდილისაგან ნადირობა", "ნახვა არაბთა მეფისაგან მის ყმისა ვეფხისტყაოსნისა", "თინათინისაგან ავთანდილის გაგზავნა მის ყმის სამებრად", "ამბავი ავთანდილისა, ასმათს რომ ეუბნების ქვაბშიგან", "შეყრა ტარიელისა და ავთანდილისა", "ტარიელისაგან თავის ამბის მბობა, ოდეს ავთანდილს უამბო", "ამბავი ტარიელის გამიჯნურებისა, პირველ რომ გამიჯნურდა", "წიგნი ნესტან-დარეჯანისა საყვარელსა თანა მიწერილი პირველი", "წიგნი ტარიელისა საყვარელსა თანა მიწერილი პირველი", "წიგნი ტარიელისა ხატაელთა თანა და კაცის გაგზავნა", "ნესტანისაგან ტარიელის ხმობა", "წიგნი ხატაელთა მეფისა, ტარიელის წინაშე მოწერილი", "ტარიელისა და ნესტანის პირისპირ შეყრა", "ტარიელისაგან ხატაელს წასლვა და დიდი ომი", "წიგნი ტარიელისა ინდოთ მეფის წინაშე და გამარჯვებით შემოქცევა", "წიგნი ნესტან-დარეჯანისა საყვარელსა თანა მოწერილი", "წიგნი ტარიელისა საყვარელსა თანა მიწერილი", "რჩევა ნესტან-დარეჯანის გათხოვებისა", "ტარიელისა და ნესტან-დარეჯანის თათბირი და გამორჩევა", "ხვარაზმშას შვილის ინდოეთს მოსლვა საქორწილოდ და ტარიელისაგან მისი მოკლვა", "ამბის ცნობა ტარიელისაგან ნესტან-დარეჯანის დაკარგვისა", "ამბავი ნურადინ-ფრიდონისა, ოდეს ტარიელ შეეყარა", "ფრიდონისაგან ნესტან-დარეჯანის ამბის მბობა", "ამბავი ავთანდილის არაბეთს შექცევისა", "დათხოვა ავთანდილისა როსტევან მეფესთანა და ვაზირის საუბარი", "ანდერძი ავთანდილისა როსტევან მეფის წინაშე, ოდეს გაიპარა", "ლოცვა

ავთანდილისა", "პოვნა ავთანდილისაგან დაბნედილის ტარიელისა", "მზობა ტარიელისაგან ლომ-ვეფხის დახოცვისა", "ამბავი ავთანდილისაგან გულანშაროს მისლვისა", "ფატმანისაგან ნესტან-დარეჯანის ამბის მზობა", "ამბავი ნესტან-დარეჯანისა ქაჯთაგან შეპყრობისა", "წიგნი ფატმანისა ნესტან-დარეჯანის წინაშე მიწერილი", "წიგნი ნესტან-დარეჯანისა ფატმანთანა", "წიგნი ნესტან-დარეჯანისა საყვარელთან მიწერილი", "წიგნი ავთანდილისა ფრიდონთან მიწერილი", "თათბირი ნურადინ-ფრიდონისა", "თათბირი ავთანდილისა", "თათბირი ტარიელისა", "დასასრული".

5. **სულხან-საბა ორბელიანი** – "სიბრძნე-სიცრუისა" – სიუჟეტური ნაწილი (ქართული ლიტერატურის ქრესტომათია, მე-9 კლასი, შეადგინეს და კომენტარები დაურთეს მ. გიგინეიშვილმა, ლ. გრიგოლაშვილმა და ვ. როდონაიამ); იგავ-არაკები: "მოდღვარი მელი", "უსამართლო შირვან-შაჰ", "მაოხრებელი მკვდარი", "ორმოში ჩაგდებული მეფე", "თვალხილული და უსინათლო", "კუ და მორიელი", "კაცი და გველი", "კეთილი გველი", "გლახა და მდიდარი", "მოხერხებული არაბი", "აქლემი და ვირი", "მეფე და მისი შვილი" (ამავე ქრესტომატიის მიხედვით).
6. **დავით გურამიშვილი** – "დავითიანი": "სწავლა მოსწავლეთა", "ქართველთ უფალთა მეგვარტომობის იგავი" (*ბოლო ექვსი სტროფი*), "მოთქმა ხმითა თავ-ბოლო ერთი", "ქართველთა და კახთაგან თავიანთ უფალთად შეორგულება", "საწყაულის მოწყვა ღვთისაგან", "დავით გურამისშვილის ლეკთაგან დატყობა", "დავით გურამისშვილისაგან საწუთოს სოფლის სამდურავი".
7. **გრიგოლ ორბელიანი** – ლექსი: "თამარ მეფის სახე ბეთანიის ეკლესიაში"
8. **ნიკოლოზ ბარათაშვილი** – ლექსები: "მერანი", "ფიქრნი მტკვრის პირას", "შემოღამება მთაწმინდაზე"; პოემა "ბედი ქართლისა".
9. **ილია ჭავჭავაძე** – "ბედნიერი ერი", პოემები: "განდევილი", "აჩრდილი" (ნაწყვეტი); მოთხრობები: "კაცია-ადამიანი?!", "მგზავრის წერილები", "ოთარაანთ ქვრივი"; სტატია "რა გითხრათ, რით გაგახაროთ?"

10. *აკაკი წერეთელი* – ლექსები: "განთიადი", "რაც არ იწვის, არ ანათებს", პოემა "გამზრდელი".
11. *ვაჟა-ფშაველა* – ლექსები: "ჩემი ვედრება", "რამ შემქმნა ადამიანად", "ღამე მთაში"; პოემები: "ალუდა ქეთელაური", "ბახტრიონი", "სტუმარ-მასპინძელი", "გველის მჭამელი"; პუბლიცისტური წერილი "კოსმოპოლიტიზმი და პატრიოტიზმი".
12. *დავით კლდიაშვილი* – "სამანიშვილის დედინაცვალი".
13. *ნიკო ლორთქიფანიძე* – "შელოცვა რადიოთი".
14. *ლეო ქიაჩელი* – "ჰაკი აძბა".
15. *კონსტანტინე გამსახურდია* – "დიდოსტატის მარჯვენა".
16. *მიხეილ ჯავახიშვილი* – "ჯაყოს ხიზნები".
17. *გალაკტიონ ტაბიძე* – "თოვლი", "ლურჯა ცხენები", "მთაწმინდის მთვარე", "სილაჟვარდე ანუ ვარდი სილაში", "შერიგება".
18. *ტიციან ტაბიძე* – "მეწყერი მეწყერს", "მე ყაჩაღებმა მომკლეს არაგვზე".
19. *პაოლო იაშვილი* – "წერილი დედას".
20. *ვალერიან გაფრინდაშვილი* – "სანტიმენტალური ტრიოლეტი".
21. *კოლაუ ნადირაძე* – "25 თებერვალი, 1921 წელი".
22. *გიორგი ლეონიძე* – "მეცამეტე საუკუნე", "ყივჩაღის პაემანი".
23. *გურამ რჩეულიშვილი* – "ნელი ტანგო".
24. *ანა კალანდაძე* – "ლაჰილზე ისევ...", "ფეხი დამადგით..."
25. *რევაზ ინანიშვილი* – "სამი ნოველა".
26. *ოთარ ჭილაძე* – ნაწყვეტი რომანიდან "ყოველმან ჩემმან მპოვნელმან" (XII კლასის სახელმძღვანელოში მოცემული ეპიზოდი).
27. *ჯემალ ქარჩხაძე* – "იგი".
28. *გურამ დოჩანაშვილი* – "კაცი, რომელსაც ლიტერატურა ძლიერ უყვარდა".
29. *ნუგზარ შატაძე* – "კაპიკი გაკაპიკებულა, ანუ ევროპაში რა მინდოდა".
30. *ბესიკ ხარანაული* – „ხეები", "სად არიან შვილები, შვილები სად არიან".
31. *ოთარ ჩხეიძე* – "მკითხველი".

32. *ზურაბ კაკაბაძე* – "არის მკითხველი" (ფრაგმენტი).
33. *გერონტი ქიქოძე* – "ჩაქუჩიანი მამაკაცი".
34. *აკაკი ბაქრაძე* – "ფხიზელი გონების ძალა".
35. *გურამ ასათიანი* – "I დიალოგი", "სათავებთან" (ფრაგმენტი).

შენიშვნა:

ყველა მოსწავლეს, რომელიც 2011 წელს ჩააბარებს სასკოლო გამოსაშვებ გამოცდებს, ქართული ენა და ლიტერატურა IX-XII კლასებში გავლილი ექნება შემდეგი სახელმძღვანელოებით:

ძველი (ძველი წესით დამტკიცებული):

1. IX კლასი _ ქართული ლიტერატურის ქრესტომათია, ავტორები: მ. გიგინეიშვილი, ლ. გრიგოლაშვილი, ვ. როდონაია.

ეროვნული სასწავლო გეგმებისა და შეფასების ცენტრის მიერ გრიფინიჭებული:

2. X კლასი _ ქართული ენა და ლიტერატურა, ავტორი: თამაზ ვასაძე (გამომცემლობა "დიოგენე", 2006);
3. X კლასი _ ქართული ენა (ტექსტების ანალიზი და მოდელირება, მართლწერის საკითხები, პირველი ნაწილი), ავტორები: ავთანდილ არაბული, ქეთევან რეხვიაშვილი, ნინო შარაშენიძე, მაია შაყულაშვილი (გამომცემლობა "წყაროთვალი", 2008);
4. XI კლასი _ ქართული ენა და ლიტერატურა, ავტორები: თამაზ ვასაძე, ნინო შარაშენიძე (გამომცემლობა "დიოგენე", 2007);
5. XII კლასი _ ავტორები: თამაზ ვასაძე, ნუგზარ მუხაშვილი, ნიკოლოზ ჩუბინიძე (გამომცემლობა "დიოგენე", 2008).

2007-2008 სასწავლო წელს ქართულ ენასა და ლიტერატურაში გამოიყენებოდა მხოლოდ ერთი, ძველი პროგრამის მიხედვით შექმნილი სახელმძღვანელო (1). 2008-2009, 2009-2010 და 2010-2011 სასწავლო წლებში X, XI და XII კლასებში მოქმედებს ასევე თითო გრიფირებული სახელმძღვანელო (2, 3, 4, 5).